מורשת חיל הקשר והתקשוב

1

עלון מורשת ספטמבר 2015

דבר הקשר"ף תת אלוף נתי כהן

ערב ראש השנה תשע"ו

מפקדים וחיילים בסדיר ומילואים משפחות שכולות.

זו איגרתי הראשונה בתפקידי כקשר"ר המתפרסמת בעלון של חי"ק והעמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב, לקראת ראש השנה תשע"ו .

בראשית דברי נברך את תושבי מדינת ישראל, את צה"ל ובמיוחד את אנשי חיל הקשר והתקשוב בשנת ביטחון, שגשוג תרבותי, חברתי וכלכלי וכן העצמת כוחו של צה"ל ובתוכו אגף וחיל הקשר התקשוב והסבר ולחיל הקשר התקשוב והסבר על כל יחידותיו ושלוחותיו.

מתקופה לתקופה, ממבצע למבצע, אנו עדים להתחזקות מעמדם וחשיבותם של האגף והחיל בכל הוויות קיום וביצועי צה"ל. אנו חיוניים בכל מקום, בחזית המלחמה ובחזית העורף. במלחמות ההווה החזית והעורף חד הם. כל הארץ חזית וכל העם צבא.

אנו מהווים תנאי להכרעה ולניצחון ונמצאים בכל מקום ובכל מערכת לחימה. "צה"ל רשתי" זו עובדה. חי"ק ידו בכל והכול קשור בו. אחריותנו להמשיך להיות חייל למופת ולאפשר לצבא תפעול מקצועי, תכליתי על בסיס רוח חיל הקשר ורוח הלחימה הנובעת ממורשת דורות ומההיסטוריה היהודית בארץ ישראל ובעיקר ממעשי ומורשת לוחמי חי"ק וכלל משרתיו עוד מתקופת שירות הקשר ועבור בכל המלחמות והתמורות שחי"ק חווה עד היום.

מאז ראשית ההיסטוריה היהודית בארצנו, מאז ימי התנ"ך ולאורך ההיסטוריה היננו מיעוט הנלחם על ארצו ובארצו שיועדה לו ע"י הקב"ה. זוהי ארצנו בה אנו מגשימים חזון דורות, חזון הנביאים של שיבת ובניית ציון. אנו בונים ארץ לתפארת וחייל לתפארת כדי להגן על ארצנו.

אין זה מספיק לאגור ולהפעיל מערכות נשק וציוד אחר להרבות רשתות קשר וסבר. כדי לנצח, עלינו לקיים יכולות מול הזירה המשתנה ללא הרף, עלינו לפתח מכפיל כוח. מכפיל כוח זה מקיימים מתוך לקחי ורוח המורשת, לוח הלוחמים והמגשימים.

מבחינתנו זו רוח חי"ק ומשפחת חיל הקשר והתקשוב לדורותיו.

רוח המונצחים, המשפחות השכולות, רוח ההיסטוריה והמורשת שלנו זוהי הרוח שפיעמה ומפעמת בנו. זוהי הרוח הנושבת במפרשי חיל הקשר אנשיו ולוחמיו בכל הדורות ובדורינו. זוהי הרוח שאני רוצה שנמשיך בה במשמרתי ולהבא.

העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב וחי"ק שוקדים על טיפוח רוח זו. אנו בית אחד ומשפחה אחת. יחד נצעיד ברמה את החייל על כל מערכותיו הסבוכות והחיוניות. האדם איש חי"ק הינו מרכז חשוב לתכלית הניצחון. נטפח את רוח כל אחד ואחת בכל מקום ובכל מקצוע בחזית, בבסיסי ההדרכה ובמחנות על מנת שביום פקודה נזנק לקרבות כקפיץ דרוך וננצח. כחיל טכנולוגי מבצעי החורט על דגלו להיות בחזית הטכנולוגיה העולמית אנו צופים פני עתיד.

2

מורשת חיל הקשר והתקשוב

עלון מורשת ספטמבר 2015

דבר הקשר"ד תת אלוף נתי כהן

הסבר תופס מקום נוסף ומרכזי בהוויותינו מימד הסבר הוא יחסית חדש ותובע מאיתנו מאמץ רב לפיתוחו, בטוח אני כי כפי שאנו התפתחנו לתכלית בתחומים חיילים אחרים כמו רדין, קווי, צופן, מחשוב, ל"א ועוד כך נצליח גם בהגנה בתחום הסבר בכל מקום ומימד שיידרש.

חיל הקשר והתקשוב נושא עיניו אל המורשת שהניחו לנו הנופלים בלכתם, מורשת, אהבת האדם והמורשת ומעל הכל רעות ואחוות לוחמים. דבקות במטרה תוך כדי חירוף נפש.

אצטט מתוך שירו של חברנו עודד קפליוק בשירו "תעצומות":

וּמֵאָז בְּכָל הַמִּלְחָמוֹת
קְשָׁרִים וְקַשָּׁרִיוֹת
הַמְסָרִים תָּמִיד הָעֲבִרוּ
וּבְגְבוּרָה חַיֵּיהֶם נָתְנוּ.

וּמִתּוֹךְ שְׁכוֹל הַיָּגוֹן
נְשׂאֵת דֻּגְמָה בְּאוֹן.
לְכָל הָאֲחֵרִים
תַּעֲצוּמוֹת נֶפֶשׁ מַקְנִים.

כקצין החיל הראשי של חיל הקשר והתקשוב אני מתחייב ובטוח כי נמשיך לפעול, להתפתח ולהגן בכוח מורשתנו על עמנו וארצנו - ארץ ישראל

תהא זאת שנת:

ת עצומות נפש

ש גשוג בכל מעשינו

ע וצמה בחילנו

ו עוז בכל מעשה ידיינו

שנה טובה

תת אלוף נתנאל (נתי) כהן

קצין הקשר התקשוב והסבר הראשי

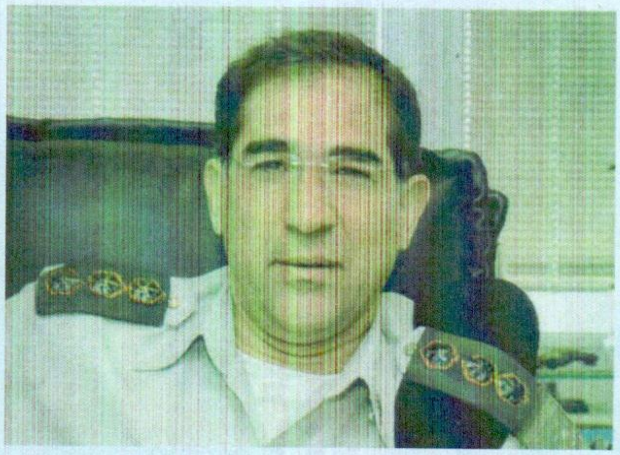

הקשר"ר נתי כהן

מורשת חיל הקשר והתקשוב

3

עלון מורשת ספטמבר 2015

דבר מפקד בה"ד 7

היובא אל"מ ניצן עמר

לצד הקמת זרוע הסייבר נפתח בית ספר לסייבר שיכשיר לראשונה מפקדים קרביים

רקע: בה"ד 7

משנת 1948 ועד ימינו אלה מהווה בה"ד 7 אבן דרך בהכשרתם של חיילי חיל הקשר והתקשוב. הדרכה היא לב ליבו של הבסיס, קורסי קצינים, קורסי מפקדים, קורסים ייעודיים, השתלמויות וערנונים למערך המילואים. כל חידוש טכנולוגי או תורתי מתחיל בהכנות מקדימות בבה"ד 7.

החידוש נלמד היטב, נבחן ומגובה במערכי שיעור ועזרי לימוד מתאימים וכאשר החידוד מגיע לידי בשלות, הוא מוטמע ביחידות הצבא.

בה"ד 7 הינו מרכז לידע ומקצוענות, דבקות בנהלים ומשמעת קשר והינו משפיע תמיד על חיל הקשר והתקשוב. כמו כן מהווה הבסיס סמכות מקצועית בכל תחומי ההדרכה וההעשרה הייעודית למלחמה מבוססת רשת. בית למשרתיו וכל מערך התקשוב בצה"ל, מעודד למצוינות ולחינוך והטמעת ערכים בכל תחומי העשייה בצניעות, תוך שמירה על כבוד האדם.

בשנות פעילותו עבר הבסיס שינויים מרחיקי לכת בכל הקשור לבנה ההיררכי, לענפים המקצועיים, לתקנים ואיוש התפקידים השונים, קליטת מגוון קורסים והשתלמויות על פי צרכי המערכת, וכל זאת תוך מעקב ויישום לקחים, שיטות הדרכה ותורת לחימה על בסיס התמורות שחלו בצה"ל.

התפתחותה של "גבעת האלחוט", לא הסתיימה וכנראה לא תסתיים לעולם, אודות לטכנולוגיה המתפתחת בכל רגע נתון.

בה"ד 7 מאז ומתמיד הווה דוגמה ומופת במקצועיות הגבוהה, בהדרכה המפותחת ובשאפתנות בלתי פוסקת.

לראשונה בית ספר ייעודי ללימודי סייבר יוקם באגף התקשוב וצפוי להיפתח בינואר 2016.

אל"ם ניצן עמר, מפקד בה"ד 7 (בסיס ההדרכה של חיל התקשוב), סיים את תפקידו ומסכם בראיון מיוחד לעיתון "במחנה" שלוש שנים אינטנסיביות. אחד מהפרויקטים המרכזים שהוביל אל"ם עמר הוא הקמת בית ספר חדש ללימודי סייבר, אשר יעביר לראשונה תכנים בנושא הסייבר למפקדים מכל היחידות, מרמת מ"פ ומעלה. כך, כלל הכשרות הפיקוד בחיל התקשוב ובצה"ל, ביניהן פו"ם (המכללה הבין זרועית לפיקוד ולמטה), קורס מג"דים וקורס מח"טים צפויות לעבור בבית הספר.

"בית הספר יאפשר לנו לחשוף את העולם הזה לכלל צה"ל", סיפר אל"ם עמר. "הוא מיועד להעברת הכשרות לקציני תקשוב ולמפקדים מכלל הצבא, ולכן יוקם במחנה 'גדעונים' במרכז הארץ. המטרה היא להעביר תוכן מסודר וממוסד למפקדים, ולחשוף אותם ליכולות ההגנה בסייבר ואיומו. 1,400 קצינים ומפקדים יעברו בו בכל שנה, וייחשפו בפניהם דוגמאות לאירועי סייבר ברשת. בנוסף, הם יבקרו בתערוכה אינטראקטיבית, שם יוכלו לחוות באופן 'רטוב' בתקיפת סייבר". בתחילת 2015 החל תכנון בית הספר, שיהווה גוף ממוסד להכשרת מפקדים בתחום זה.

מורשת חיל הקשר והתקשוב

4

עלון מורשת ספטמבר 2015

דבר מפקד בה"ד 7

היוצא אל"מ ניזן סאמי

אילו תכנים ילמדו הקצינים בבית הספר?

"אנחנו רוצים להכיר את העולם הזה לאנשים שעדיין לא התוודעו אליו. ההתקדמות תהיה בהכשרות למפקדים והעלאת המודעות לתחום הסייבר", חידד מפקד בה"ד 7 היוצא. "אנחנו רוצים להגדיל את יכולת ההבנה של איום הסייבר על האמל"ח (אמצעי לחימה) שהמפקדים מפעילים. המפקדים צריכים להבין עד כמה הרשת פגיעה, ומה האמצעים שעומדים לרשותם על מנת להגן על אותו אמל"ח שהם מפעילים. לדוגמה, אחת המגמות בבית הספר תעסוק בעולם הסייבר במובייל. החניכים ילמדו על האיומים והיכולת שלנו להיפגע כתוצאה משימוש לא מובחן ובטוח בטלפונים סלולאריים. נראה שם הדגמות חיות על האופן שבו תוקפים טלפון ואיזה מידע ניתן להוציא".

מהם השינויים המרכזיים שהובלת בבה"ד 7 בתקופת פיקודך?

" אנחנו בעיצומה של מהפכת הסייבר וחיזקנו מאוד את הנושא. עוד לפני העבודה על הקמת בית הספר בינואר הקרוב, הכנסנו בכל ההכשרות בבה"ד 7 את נושא הסייבר באופן גורף. בחלק מהן הלימודים הם לרמת הכרה בלבד, ובהכשרות המתקדמות יותר הלימודים ברמה של תרגילים 'רטובים' ותרגילי אמת. שנוי מהותי שישפיע על חיל התקשוב בשנים הקרובות הוא כניסתו למסלול השוחרות בלימודי אלקטרוניקה חשמל. ב-11 בתי ספר ברחבי הארץ ובלמעלה מ-30 כיתות לומדים תלמידים את מקצועות האלקטרוניקה, שבסיום המסלול יגויסו לחיל, וללא ספק הינם העתודה הטכנולוגית הטובה ביותר שיש לחיל"

האם הבה"ד לקח חלק במצבע "צוק איתן" ?

"גם במבצע 'עמוד ענן' ובעיקר במבצע 'צוק איתן' בה"ד 7 הוכיח את החיבור שלו לשטח, ואת היכולות הגבוהות של המפקדים והקצינים של הבה"ד שרובם בוגרי יחידות שטח בעבר. לא היה קצין בבה"ד 7, מדריך או מפקד שלא צוות לאחד הגדודים ולחטיבות הלוחמות, כולל הצוערים. קיבלנו תשבחות על העשייה של האנשים במהלך המבצע. בהשלמות החיליות ובקורסי הקצינים מתקיימים שיעורים שהנושא המרכזי בהם הוא הלקחים המרכזיים ב'צוק איתן', ולמעשה גם בתרגילי הצוערים אנחנו מביאים לידי ביטוי את כלל הלקחים מתחום המיפוי, דרך קשר הרדיו, למערכות השו"ב (שליטה ובקרה), המעבר משגרה לחירום, ההצפנה – כל הלקחים שעלו מיושמים בהשלמות החיליות. אני חושב שהלקח המרכזי הוא חשיבות כלי התקשוב והפעלתם המושכלת ברמה הגדודית והחטיבתית. כלים אלה הינם חלק מרכזי ביכולת הפיקוד והשליטה".

כיצד עתיד להתפתח מסלול הקשר"ג (קצין קשר גדודי), שהוא בין הבולטים באגף?

"הקשר"ג של היום הוא לא הקשר"ג של העבר. היום הוא כבר קצין ותיק יותר בתקן סרן, יש לו רכב, מחלקה ונגד. השינוי הזה נכנס לפני כשנתיים, ונועד לתת מענה להתפתחות הטכנולוגית במערכות המתקדמות שנכנסות לגדודים השונים, בעיקר למערכות השו"ב (שליטה ובקרה) בעידן הנוכחי. אני חושב שהאתגרים העתידיים יהיו להמשיך ולהטמיע את מערכות השו"ב הקיימות בגדוד. ההתמודדות הבאה תהיה ברמה הטקטית, עם אירועי סייבר. אני חושב שהיתרון האדיר שלנו כקציני תקשוב הוא השילוב בין ההבנה המבצעית ליכולות הטכנולוגיות.

מורשת חיל הקשר והתקשוב

5

עלון מורשת ספטמבר 2015

דבר מפקד בה"ד 7
היובא אל"מ ניצן עמר

היום ברמה הגדודית קיימות ההגנות המתאימות לאיום הקיים, אני מניח שככל שיתפתח האיום נביא את הכלים הנדרשים".

על אילו מערכות חדשות, שעתידות להיכנס לאגף התקשוב אתם עובדים עכשיו ?

"בכל הכשרה ובכל תרגיל צוערים נבחנת מערכת חדשה כפיילוט. בתרגיל האחרון בחנו קש"פ (קשר פנים) חדש לנגמ"ש פיקוד. בדרך כלל בוחנים בתרגילי צוערים מספר פרמטרים שמכשירים שעתידים להיכנס, ומקבלים משוב מהצוערים. הבחינה אינה אקט של מבצוע. המערכות בבדיקות האחרונות שלנו עבדו בצורה טובה, אבל זה חלק מתהליך שלם עד למבוצע. חשוב לנו להעביר להם את ההתנסות ולקבל משוב, כי הם יהיו הדרג המפעיל של אותה מערכת בגדוד".

איך המעבר דרומה ישפיע על הבה"ד?

"אני חושב שלכל שינוי טכנולוגי בעולם ישפיע ומשפיע על אגף הקשר והתקשוב, על החיל ובטח גם על הבה"ד. השינוי המהותי שהבה"ד הולך לעבור הוא עיסוק יותר אינטנסיבי בטכניקות הדרכה ובאמצעי הדרכה מתקדמים, על מנת שסביבת הלמידה תהיה יותר נוחה. המעבר לקריית ההדרכה נותן לנו פתח לעיסוק מלא בהדרכה ובלמידה ולא במנהלות שמסביב. זו פלטפורמה והזדמנות נהדרת לבה"ד 7 לעסוק במהות המרכזית שלו. הבה"ד עתיד לעבור בסוף השנה הנוכחית. במהלך 2016 הוא יעסוק בעיקר במעבר דרומה ובהתאקלמות בקריית ההדרכה, שנה לאחר מכן אני בהחלט רואה פריצת דרך בכל מה שקשור לטכנולוגיות למידה חדשות".

מהי לדעתך החשיבות של אגף הקשר והתקשוב כיום?

"לאגף התקשוב יש תפקיד מרכזי הוא מפעיל הכוח ביבשה. הוא אחרי שבמלחמה הקשר מרמת הגדוד ועד הפיקוד ייתן מענה לשליטה במרחב. ייעוד מרכזי נוסף של אגף התקשוב הוא היכולת להביא לידי ביטוי אפקטיביות מבצעית גבוהה יותר בעזרת תוכנית שמאפשרת שילוב אוויר, ים, יבשה ומודיעין בזמן אמת. הגורם שלבסוף מחבר הכול יחד הוא אגף התקשוב. אני מסיים את התפקיד בתחושת סיפוק אדירה שעסקתי באמת באנשים. אלו היו שלוש שנים של נתינה וגם הרבה קבלה כתוצאה מזה".

אל"ם ניצן עמר

מורשת חיל הקשר והתקשוב

6

עלון מורשת ספטמבר 2015

תא"ל (מיל') צבי אמיד

הקשר"ד התקשו"ב 1979-1982

צבי אמיד נולד בשנת 1932 היה תת אלוף בצה"ל ומנהל ישראלי. כיהן כקצין קשר ראשי בשנים 1979-1982. שימש במשך שמונה שנים כמנהלה הראשון של חברת התקשורת בזק.

אמיד נולד בפולין וגדל במשפחה ציונית בעיר פשמישל. כנער היה חבר בתנועת נוער ציונית. בספטמבר 1939 תכננה משפחתו לעלות לארץ ישראל דרך רומניה, אולם פרוץ מלחמת העלם השנייה שיבשה את תוכנית העלייה. על פי הסכם מולטוב ריבנטרופ היה מקום מגורי המשפחה בשליטת ברית המועצות וכך גויס אביו של אמיד, שהיה רופא, ושימש כרופא בבית הבראה של הצבא האדום שהיה באזור. עם נסיגת הצבא האדום ב-1941 נסוגה גם המשפחה שנשארה בצמוד לאב הרופא הצבאי, וכך עברה את תקופת המלחמה בשלום. ב-1950 עלה לישראל.

שנתיים לאחר עלייתו לישראל התגייס אמיד לצה"ל ונשלח לחיל הקשר שם התקדם בסולם הדרגות ועבר קורס קצינים. שירת במגוון תפקידים, בניהם קשר"ח 35. במלחמת ששת הימים שימש כקצין קשר חטיבה 80 בפיקוד אלוף דני מט. החטיבה נלחמה תחילה בסיני בקרב אום כתף ולאחר מכן הועברה לרמת הגולן.

אמיד נטל חלק בנחיתה המוסקת בצומת בוטמיה (צומת רפיד) שהתבצעה תחת אש סורית. בסוף 1968 הועלה לדרגת סגן אלוף והתמנה לקצין הקשר של אוגדה 252, בתפקיד זה שימש במהלך כל מלחמת ההתשה. לאחר מכן היה מפקד גדוד הקשר הארצי, מסגרת זו לקח חלק בשורה של מבצעים מטכ"לים. ב-1972, התמנה לקצין קשר פיקד הדרום ובתפקיד זה שימש במלחמת יום הכיפורים.

שנה לאחר המלחמה הועלה לדרגת אלוף משנה והיה אחראי לפרויקט שליטה ובקרה במטה הכללי כחלק מלקחי המלחמה. לאחר שלמד במכללה לביטחון לאומי הועלה לדרגת תת אלוף והתמנה סגן ראש אגף התכנון במטכ"ל. בשנת 1979 התמנה לקצין קשר ראשי ושימש בתפקיד זה במהלך מבצע שלום הגליל.

בספטמבר 1982, נענה לפניית שר התקשורת, מרדכי צפורי, פרש מצה"ל והתמנה למנהלה הראשון של חברת התקשורת בזק שהוקמה באותה עת ונועדה להיות חברה ממשלתית שתחליף את משרד התקשורת במתן שרותי טלפוניה בישראל.

שימש מנכ"ל בזק במשך שמונה שנים, ולאחר מכן היה יועץ עצמאי לענייני תקשורת לחברות ביטחוניות ואזרחיות. לאחר מכן כיהן כסמנכ"ל בחברה לשירותי תקשורת בינלאומיים. היה חלק ממיזם של חברת בת של בזק בהודו.

בעשור הראשון של המאה ה-21 פרש לגמלאות. כיום מתנדב פעיל בעמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב. מתגורר ברמת השרון.

תא"ל (מיל') צבי אמיד

מורשת חיל הקשר והתקשוב

7

עלון מורשת ספטמבר 2015

צל"ש הרמטכ"ל

לסרן חנן שוורץ 1975

לאות ולעדות כי רס"ן שוורץ חנן מ.א 962278 מילא תפקידו כקצין קשר חטיבתי במלחמת יום הכיפורים.

תיאור העיטור

במלחמת יום כיפורים שירת רס"ן חנן שוורץ כקצין קשר חטיבתי. עם פרוץ המלחמה השתתף בקרבות הגזרה הדרומית של רמת הגולן. באזור נפח הכווין את כוחותינו העולים לרמת הגולן. יחד עם קציני מטה של יחידתו נרתם לארגון כוחות חדשים של צוות טנקים ושליחתם במהירות לשדה הקרב. במשך הלחימה הצטרף ליחידה אחרת ונטל חלק בקרבות הבלימה וההבקעה ברמת הגולן. בתום הקרבות שב ליחידתו הראשונה ועסק בארגונה.

במעשיו אלו גילה רס"ן חנן שוורץ יוזמה, תושייה ודבקות במשימה.

על מעשה זה הוענק לו צל"ש הרמטכ"ל לפי חוק העיטורים בצבא ההגנה לישראל.

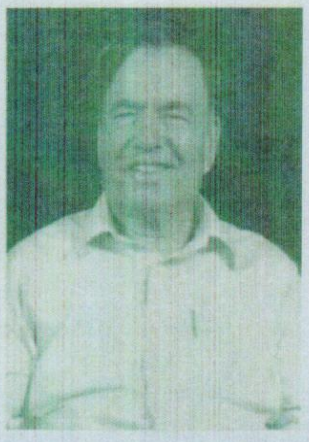

סרן חנן שוורץ

צל"ש הרמטכ"ל

מורשת חיל הקשר והתקשוב

8

עלון מורשת ספטמבר 2015

היום לפני: יונת הדואר

באוגוסט 1939 הגיעו אל מר אברהם עץ הדר 150 יוני דואר מבלגיה. בשנה זו הונח הבסיס לשיתוף הפעולה המבצעי הראשון בין יוני הדואר ל"שירות הקשר" ולשירות הידיעות של "ההגנה", שהיו לימים, חילות בצה"ל.

בסוף שנת ב1947 מונה אברהם עץ הדר קצין קשר יונים במחוז ירושלים. נוסדה יחידת הקשר "שמשון", ולשירות רשות הקשר הארצי הועמד השובך של גבעת ברנר, שהיה בית גידול ליוני דואר. שמעון הנדלר מונה למטפל ביונים, וב-9 במרץ 1948 עובדה התוכנית הראשונה לארגון קשר יוני דואר.

יחידות יונאים שכנו בגבעת ברנר, בירושלים ובתל אביב. היונים שימשו את היישובים והערים, בעתות הקרב. ההודעה, שנקשרה ליונה, נקראה "יונוגרמה", וזו עשתה דרכה לשובך ביישוב הקרוב.

יוני הדואר. היונים הצחורות שימשו כבלדריות מעופפות, במהלך המלחמה.

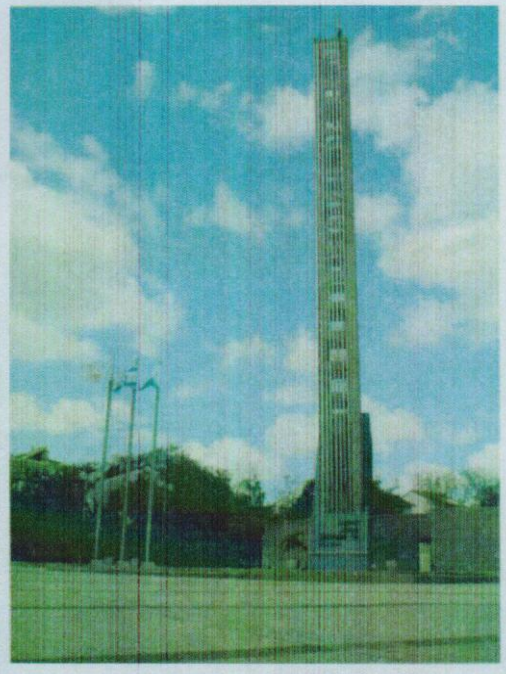

תהא שנה זו שנת ברכה ושלום
שנת בריאות ואחדות
לך ולבני ביתך

אלוף (מיל') שלמה ענבר
נציב העמותה